

AKTUELNI PROBLEMI DEJSTVA U PRIOBALNIM ZONAMA

Pomorskodesantne operacije imale su značajnu ulogu u prošlom ratu. Međutim, u posleratnoj vojnoj literaturi koja odražava iskustva tog rata ili dočarava viziju budućeg, nije dato dovoljno značaja ovoj vrsti borbenih dejstava. Naime, veliki broj vojnih teoretičara, fasciniran snagom nuklearnog i raketnog naoružanja, verovao je da će se pomoću njega voditi pa i rešiti budući rat, a da će klasično naoružanje imati sporednu ulogu i neće bitno uticati na tok rata. Postojale su i tendencije da se na bazi ovakvih teorija izgrade i ratne doktrine pojedinih armija. Međutim, što je više dolazilo do ravnoteže u termonuklearnom i raketnom naoružanju i što su se brže razvijala protivraketna borbena sredstva, ekstremne teorije su gubile značaj i protagonisti termonuklearnog rata počeli su da postaju umereniji:

Danas prevladava mišljenje da će se i budući rat voditi ujedinjenim naporima svih vidova i rodova oružanih snaga, a da težište borbenih dejstava može da prelazi povremeno sa jednoga vida ili roda na drugi. Konceptcija brzog prerastanja oružanih sukoba u važnijim strategijsko-političkim područjima u integralni termonuklearni rat može se smatrati prevaziđenom, i strategija „posrednog nastupanja” dobija sve veći značaj.

Lokalni ratovi čak i većih razmera postaju stvarnost. Agresivne aspiracije rešavaju se munjevitim i iznenadnim udarima po uzoru na tzv. „Dajanovu rundu” koja se sve više ističe kao formula savremenog „blickriga”. Raketno i orbitalno termonuklearno oružje integriralo je našu planetu u jedinstveno ratište, a treba očekivati da će se ta integracija proširiti i na neke najbliže planete. U svetlu takvog stanja koje će se karakterisati opasnošću od uzajamnog uništenja antagonističkih sila, uz jačanje protivraketne i protivorbitne odbrane mogu se voditi lokalni ratovi manjih i širih razmera uz eventualnu upotrebu i taktičkog nuklearnog i hemijsko-biološkog oružja. Zaraćene strane će verovatno i dalje neprestano držati prst na obaraču „super oružja” za vođenje integralnog rata, ali prvenstveno da bi na vreme odgovorile na iznenadni udar protivnika i sa ubeđenjem da je besmisleno otpočeti takav rat. Takvo stanje komplikuje pripreme za rat. Znači, treba biti sposoban za vođenje rata konvencionalnim oružjem, a istovremeno spreman da se svakog momenta pređe na uslove termonuklearnog i hemijsko-biološkog rata. Savremeni bog Mars u jednoj ruci drži raketu sa nuklearnom bojnou glavom, a bori se mačem.

Na bazi ovakvih pogleda na budući rat biće razmotrena i dejstva u priobalnoj zoni. S obzirom na to što ogromnu većinu naše planete čine vođena prostranstva, postaje jasno da će mora i okeani imati veliki značaj u budućem ratu, mnogo veći nego ranije. Morski putevi će i dalje ostati osnovne snabdevačke arterije velikih armija koje budu ratovala na drugim kontinentima. U tom pogledu avijaciji će pripadati pomoćna uloga. Velike flote sa plovećim aerodromima predstavljaju snažnu manevarsku snagu za prenošenje težišta u operativno-strategijskim razmerama.

Na kojim principima treba da se zasniva savremena protivdesantna odbrana? Staro pravilo da se neprijatelj tuče što je dalje od sopstvenih granica i obala nije izgubilo važnost. Da bi se ostvarilo treba imati snažnu flotu, sposobnu da vodi bitku na otvorenom moru, avijaciju i rakete „zemlja-more“ velikog dometa. Ko ne raspolaže ovom vrstom naoružanja u dovoljnoj meri, težište dejstva mora preneti na sopstvenu akvatoriju i obalni rub, veće angažovanje obalske artiljerije i kopnenih snaga i tesno sadejstvo pomorskih jedinica i avijacije. I kod ovakve koncepcije protivdesantne odbrane, uloga pojedinih vidova i rodova može da se menja, a težište dejstva da prelazi sa jednih na druge. U daljem izlaganju biće posebno razmatrana uloga svakog osnovnog vida i roda u protivdesantnoj odbrani.

ULOGA VIDOVA I RODOVA U ODBRANI PRIOBALNIH ZONA

Počecemo sa obalskom artiljerijom kao vatrenom okosnicom u izvodenju ovih dejstava. Obalska artiljerija začela se od tvrđavske, a ova se opet pojavila pre zemaljske artiljerije. Međutim, posle drugog svetskog rata, u zemljama Zapada prevladalo je mišljenje da je ova artiljerija izgubila značaj. Ovakvo mišljenje o ulozi obalske artiljerije u savremenom ratovanju oformilo se na bazi novih koncepcija o vođenju rata uopšte i nekih primera upotrebe ove artiljerije u drugom svetskom ratu. U velikim pomorskodesantnim operacijama iz drugog svetskog rata ona nije zabeležila značajnije rezultate. U drugom svetskom ratu zauzeta je Sicilija, stvoreni su mostobranci kod Salerna i Ancija, iskrčalo se u Normandiju i probijen je nemački „Atlantski bedem“. Ni u jednoj od ovih, najvećih u istoriji ratova, pomorskodesantnih operacija nije zabaležena neka značajnija epizoda u kojoj je obalska artiljerija došla do većeg izražaja. Podvrgnute snažnim napadima avijacije i vatri brodske artiljerije, nemačke baterije na „Atlantskom bedemu“ brzo su učtkane.

Ako obalska artiljerija nije mogla doći do izražaja u drugom svetskom ratu i pri ondašnjem tehničkom nivou naoružanja, logično je zaključivati da će u eri nuklearnog oružja, raketa i helikoptera, imati još manje šansi da se afirmišu i rehabilituju. Tako je došlo do stagnacije i propadanja obalske artiljerije klasičnog tipa. Pojedine države adaptirale su baterije protivavionske i poljske artiljerije za gađanje ciljeva na vodi. Većina uništenih obalskih bate-

rija, stacionarnog tipa, nije obnavljana, a velike primorske zemlje nisu više gradile utvrđenja za nove baterije. Ali, ako se kritički analizira celokupan sistem odbrane primorskih zona u drugom svetskom ratu, doći će se do zaključka da ni ostala borbena sredstva nisu došla do naročitog izražaja. Ceo taj sistem imao je niz slabosti: slabe pomorske snage, nedovoljne snage i sredstva za odbranu obalnog ruba, male i nedovoljno pokretljive rezerve, slabu avijaciju i pav-zaštitu. Sve to dovodi u pitanje i vrednost tih iskustava, bar što se tiče uloge obalske artiljerije.

Vojno-politička situacija u kojoj su se našle zemlje Zapada posle drugog svetskog rata pogodovala je razvoju tendencije zapostavljanja obalske artiljerije. Naime, prema svim strategijskim koncepcijama zapadne vojne alijanse, ne predviđa se invazija s mora, pošto se smatra da budući neprijatelji nisu u stanju da preduzimaju pomorskodessantne operacije većih razmera.

Međutim, u armijama istočne Evrope, a i nekim armijama Azije (Kine, Koreje, Vijetnama), predviđa se veće učešće artiljerije u odbrani morske obale i obalskoj artiljeriji se daje odgovarajući značaj. U ovim armijama obalska artiljerija je reorganizovana. Dobrim delom je napušten klasični sistem grupisanja obalskih baterija po utvrđenim odsecima, sa oruđima u objektima stalne fortifikacije, i prešlo se na formacije pokretnih artiljerijskih jedinica — baterija diviziona i pukova. Ta artiljerija je naoružana adaptiranim i novim oruđima 85, 100, 122, 130 i 152 mm. Pored ovih uvedena su u naoružanje oruđa većih kalibara, velikih početnih brzina i većih brzina gađanja i dometa. Te jedinice su opremljene priborima za otkrivanje ciljeva, brzo računanje elemenata i gađanje. U sastav jedinica obalske artiljerije uvedeni su osmatrački i nišanski radari, elektronski računari, savremeni daljinomeri i ostala oprema. U objektima koji se ne mogu koristiti u druge svrhe zadržane su neke baterije stacionarnog tipa. To su baterije za odbranu luka i zaliva čiji su zakloni izrađeni duboko pod zemljom. U sastav pokretnih jedinica uključene su i vođene rakete sa dometom od 100 km. Neki tipovi ovih raketa mogu imati i nuklearne bojne glave.

Dakle, nije reč o tome da je obalska artiljerija izgubila važnost, već o različitim gledanjima na značaj odbrane primorskih zona u celini. Ukoliko se ne očekuje invazija neprijatelja s mora, nije potrebna jača obalska artiljerija, a za odbranu luka i drugog od napada s mora mogu se koristiti i laka pav-oruđa, pošto će se raditi prvenstveno o manjim diverzantskim desantima. Ali, ako treba braniti obalu od jakih pomorskih desanata, jaka obalska artiljerija je neophodna, jer je istovremeno pouzdano i ekonomično borbeno sredstvo.

Čim se može zameniti obalska artiljerija? Ona se može nadoknaditi brodom artiljerijom, avijacijom, zemaljskom i protivavionskom artiljerijom. Ako bi se nadoknađivala brodom artiljerijom, treba imati teže brodove kao što su razarači i krstarice sa oruđima odgovarajućih kalibara i dometa. Ovakva nadoknada je vrlo neekonomična jer su brodovi skupi. Sem toga, teške plovne

jedinice nisu pogodne za odbranu priobalskih zona i vatra brodske manje je efikasna od vatre obalske artiljerije. Obalske baterije su preciznije i isti zadatak izvršavaju sa manje municije i za kraće vreme.

Prema iskustvima iz drugog svetskog rata, za uništenje jednog razarača, obalskoj bateriji je potrebno (4 oruđa) oko 7 minuta i 200—220 granata, a razaraču da bi uništio utvrđenu obalsku bateriju od 4 oruđa sličnih osobina kakve imaju i njegova oruđa, potrebno je 25 minuta i 700—750 granata. Pomorske snage u celini imaju značajnu ulogu u odbrani priobalnih zona, ali njima se treba koristiti tako da im osobine dođu do najvećeg izražaja i ne sputavati ih onim zadacima koji se mogu izvršiti jednostavnijim i jeftinijim borbenim sredstvima. Pomorske snage, ako raspolažu takvim mogućnostima, treba da, uz sadejstvo i podršku avijacije, prve uhvate borbeni kontakt sa neprijateljem još na otvorenom moru, da rastroje njegov marševski i borbeni poredak, uspore i kontrolišu kretanje i da mu nanesu što veće gubitke.

Nadoknada obalske artiljerije avijacijom nije ekonomična, jer je avijacija mnogo skuplje sredstvo. Sem toga, za gađanje ciljeva u dometu vatre obalske artiljerije, vatra avijacije je manje efikasna, i to zbog manje verovatnoće pogađanja i jake pav-zaštite brodova sopstvenim naoružanjem. Ako usledi iznenadni napad (kada se radi o minutama) neprijateljskih brodova, avijacija ne može da brzo interveniše, a za kontinuelno dejstvo potreban je veliki broj aviona i relativno mala udaljenost aerodroma od morske obale. Uloga avijacije u dejstvima ove vrste je, inače, vrlo značajna. Ona ima najbolje uslove da prva uspostavi vizuelne i borbene kontakte sa napadačem, da doprinese bržem otkrivanju njegovih namera u operativno-taktičkim okvirima i obezbedi ostalim snagama pravovremen razvoj za borbu. Snažna avijacija može da vodi samostalnu borbu sa neprijateljem na otvorenom moru.

Protivavionska oruđa većeg kalibra uspešno se mogu koristiti u odbrani obale, ako se imaju u vidu samo mogućnosti gađanja. Ali, vrlo je teško pav-baterije postaviti tako da sa istih položaja vrše pav-zaštitu i vode borbu protiv brodova. Sem toga, radi se i o različitim sistemima osmatranja i javljanja, različitoj tehnici gađanja i upravljanja vatrom. Protivavionska baterija može da se adaptira u obalsku, ali tada nije u stanju da se bori protiv aviona. Protivavionska artiljerija velikog kalibra izgubila je raniji značaj i uglavnom je povučena iz naoružanja. Malokalibarska pav-oruđa nisu dovoljno efikasna u borbi protiv plovnih jedinica.

Kako stoje stvari sa zemaljskom artiljerijom? Jedinice ove artiljerije mogu se koristiti za gađanje ciljeva na vodi, ali ne svih. Za odgovarajuće naoružanje zemaljske artiljerije biraju se i odgovarajući ciljevi. Brze plovne jedinice treba gađati oruđima velikih početnih brzina i brzina gađanja, a desantni čamci i brodovi mogu se gađati haubicama i minobacačima. Ciljevi koji sporo plove mogu se gađati bez posebne obuke i pribora. Borba se vodi stvaranjem zaprečnih vatri ili gađanjem određene vodene prostorije (stva-

ranjem „tepiha“). Međutim, borba protiv brodova koji raspolažu jačim naoružanjem i većim manevarskim sposobnostima može se voditi samo odgovarajućim oruđima zemaljske artiljerije i to uz dopunsku obuku jedinica i primenu odgovarajućih pribora. Dakle, nedostatak obalske artiljerije moguće je nadoknaditi većim angažovanjem jedinica zemaljske artiljerije, specijalno opremljene za ove zadatke (radarima, računarima). Takođe je važno da ove jedinice budu i specijalno obučene. Znači, treba odbaciti shvatanje da svaka jedinica zemaljske artiljerije može zameniti obalsku. To bi bila zabluda i uprošćavanje problema.

Iz izloženog proizilazi zaključak da zemlja koja se orijentiše na upornu odbranu priobalne zone i obalskog ruba treba da ima obalsku artiljeriju, odnosno oruđa takvih taktičko-tehničkih karakteristika koja su sposobna da vode borbu protiv savremenih brodova i budu tako organizovana i grupisana, da bi se mogla dugo i efikasno suprotstaviti napadaču dok je na vodi. Međutim, ne radi se više o specijalnoj obalskoj artiljeriji čija su oruđa konstruktivno (isključivo) predodređena da vode borbu protiv brodova. Za ove svrhe mogu se koristiti razna adaptirana oruđa zemaljske, protivavionske i brodske artiljerije odgovarajućih karakteristika. Pešadija i tenkovi, s obzirom na mali domet svog naoružanja, učestvovaće u bliskoj odbrani obalnog ruba ostrva i kopna, štiti inženjerske prepreke i sprečavati iskrčavanje. Njihov je glavni zadatak da sprečavaju širenje neprijatelja koji se iskrcao na obalni rub i da konačno likvidiraju stvorene mostobrane.

KAKO BRANITI PRIOBALNU ZONU?

Kada se razmatra ovo pitanje često se ističe da su dosadašnji pomorski desanti uspevali i nije bilo slučaja da je pokušaj iskrčavanja desanta onemogućen dok su neprijateljske snage bile na vodi. Branilac je teško uspevao da likvidira stvorene mostobrane. Kada je napadač uspeo da stvori mostobran, uporno ga je držao, zatim proširio i s njega nastavljao kopnene operacije. Međutim, miriti se s tim da napadač može uvek, kada zaželi, da stvori mostobran, isto je što i miriti se s mišljenjem da se jednom stvoreni mostobran ne može likvidirati. Priznavanjem ovakve mogućnosti dolazi se do apsurdnog zaključka da svaka operacija koja otpočne pomorskim desantom mora da uspe. Očigledno je da se ne sme kruto držati nekih istorijskih analogija i fatalistički verovati da svaki pomorski desant obavezno mora da uspe. Da bi se shvatilo zašto su sve velike pomorskodesantne operacije u drugom svetskom ratu uspele, treba objasniti i uslove u kojima su izvedene, a to već ne spada u domen ove teme. Međutim, isto tako se ne treba zanositi iluzijama da je lako likvidirati stvorene mostobrane. Dobro izveden i snažno podržan pomorski desant nije lako likvidirati, a to se ne može učiniti brzo, što u današnje vreme, kada sve više dolazi do izražaja strategija „posrednog nastupanja“ i politika „svršenog čina“, može da bude vrlo opasno.

Karakteristika doba u kome živimo je u tome što mnoge zemlje raspolažu snažnim mirnodopskim armijama koje su u stanju da za vrlo kratko vreme, bez ikakvih posebnih i dužih priprema koje bi se mogle blagovremeno otkriti, pređu u napad. Iznenadan napad može da otpočne avijacijom, kopnenim snagama, vazдушnim i pomorskim desantima. Čitave brigade, pa i divizije, mogu da se prebace za 5—9 časova preko pojedinih mora na potrebne pravce. To vreme je suviše kratko da bi se manevrom snagama iz dubine neprijatelj mogao osujetiti. Treba takođe imati u vidu činjenicu da snage koje mogu da počnu agresiju, računaju sa svojom prevlasti na moru i u vazduhu. Ova dva faktora im omogućavaju preduzimanje iznenadnih pomorskodesantnih operacija i stvaranje većeg broja manjih mostobrana. Jakom podrškom brodske artiljerije i avijacijom, koja prvenstveno ima zadatak da parališe braniočeve rezerve i spreči im manevar, napadač će brzo utvrditi zauzeti mostobran, što može često da bude i cilj agresije. Ovakav metod odgovara duhu politike „svršenog člana” i strategijskoj koncepciji „posrednog nastupanja”. Sa takvih mostobrana agresor može da traži pregovore i farisejski nudi mir za „časno” rešavanje konflikta.

Rat u Koreji je pokazao da odbrana mostobrana u uslovima prevlasti u vazduhu i jake podrške brodske artiljerije može da bude vrlo uporna i efikasna. To je pokazao fusanski mostobran na kome su se slomili mnogobrojni napadi snaga Severne Koreje. Odbrana u ovakvim uslovima ima sledeće prednosti: mogućna je velika koncentracija naoružanja i velika gustina vatre; mogućan je brz manevar snagama i sredstvima i pravovremeno prenošenje težišta odbrane, mogućna su obimna zaprečavanja; lakše je obezbediti neprekidno i efikasno snabdevanje; moguće je brzo i lako evakuisati ranjenike, i na kraju, na ovako malom prostoru ne mogu se organizovati partizanska dejstva, pa agresor može da osigura sebi čistu pozadinu, što je za njega veoma značajno.

Ako se ovo ima u vidu, ne treba se zanositi iluzijama da je ovakve mostobrane (deo zauzete državne teritorije) lako likvidirati. Potcenjivati moral trupa potencijalnog neprijatelja vrlo je opasno, a naročito ako je on u ofanzivi i inicijator oružanog sukoba.

Prema tome, imajući u vidu konkretnu vojno-političku situaciju u svetu, strategija primorskih miroljubivih, a u prvom redu nesvrstanih zemalja, mora biti sračunata na upornu odbranu svake stope zemlje u prigraničnim zonama, a naročito na primorskim frontovima koji mogu biti izloženi iznenadnim udarima mornarice, avijacije, pomorskih i vazдушnih desanata.

ZA POKRETNU ILI STACIONARNU OBALSKU ARTILJERIJU

Posebno treba razmotriti odnos pokretnih i stacionarnih baterija obalske artiljerije, odnosno opravdanost koncepcije nekih primorskih zemalja da se savremena obalska artiljerija učini pokretnom. Osnovna slabost stacionarnih obalskih baterija je u tome što se sa njima ne može manevrovati pokretom, a time i prenositi težišta borbe. Zbog toga napadač može da manevruje brodovima i

da ih u toku desanta drži van zone dejstva obalske artiljerije. Sem toga, položaji stacionarnih baterija ne mogu se čuvati u tajnosti i neprijatelj je u stanju da pravovremeno preduzme odgovarajuće mere da ih otkrije, neutrališe ili uništi.

Ako se ima u vidu da potencijalni neprijatelj neće stvarati mostobrane samo na pravcima koji omogućavaju širenje u dubinu državne teritorije, već je moguće, pa čak i verovatnije, da će stvarati manje mostobrane koje će širiti samo koliko je potrebno da se zadovolje njegove teritorijalne aspiracije (operativno-taktički zadaci), uloga stacionarnih baterija još više opada. One obično zatvaraju određene operacijske pravce, a u lokalnom ratu sa ograničenim ciljem ti se pravci mogu izmanevrovati.

Pokretne jedinice obalske artiljerije (baterije, divizioni) mogu izvoditi velike manevre pokretom. Sem toga, stvaraju se povoljniji uslovi za brz prelazak u napad na tek stvorene mostobrane. S obzirom na to što se iskrcavanje neće sprečiti nagomilavanjem žive sile, već sasređivanjem snažne vatre, pokretna obalska artiljerija će u uslovima inferiornosti u vazduhu, pa čak i ravnoteže, predstavljati jedan od odlučujućih faktora u borbi protiv neprijatelja dok je još na vodi. Pokretne jedinice obalske artiljerije su žilavije u borbi samim tim što neprijatelj ne zna njihov početni raspored, a u toku borbe, su u stanju da se izvuku ispod ubitačne vatre. Znači, perspektiva je u pretvaranju stacionarnih obalskih baterija u pokretne, a stacionarne baterije se mogu zadržati samo kada se ne mogu koristiti pokretne.

Najvažnije je osujetiti neprijatelja da postigne iznenađenje, zatim uspostaviti i ostati neprekidno s njim u borbenom dodiru, težeći da se dovede u nepovoljniji položaj u odnosu na sopstvena borbena sredstva. Procenom napadačevih početnih dejstava utvrđuju se njegove namere i preduzima manevar snagama i sredstvima radi postavljanja trupa u najpovoljniji položaj za pružanje odlučujućeg otpora. Na mestima gde neprijatelj uspe da se uhvati obale treba sasrediti vatru artiljerije svih vrsta i usmeriti protivnapade oklopnih jedinica da bi se njegove snage bacile u vodu pre nego što ovladaju linijom mostobrana.

U odbrani primorskih zona koja imaju razučenu obalu i nedovoljno komunikativan priobalni pojas, veliku ulogu mogu imati helikopterski desanti. Naoružani bestrzajnim oruđima 82 i 105 mm, i pt-raketama prenosnog tipa, oni mogu da služe kao manevarska vatrena snaga kojom se ostvaruje težište odbrane. Ovako naoružani, helikopterski desanti su naročito efikasni u borbi protiv amfibijskih oklopnih sredstava napadača. Za odbranu ovakve priobalne zone treba imati i odgovarajuće pešadijske i združene jedinice KoV, osposobljene za pomorske desante, radi prenošenja težišta odbrane, u prvom redu na ostrva.

ORGANIZACIJA SISTEMA VATRE

Sistem vatre u odbrani primorskih zona treba da je što dublji, a najbolje je ako su njime obuhvaćene i ukrcne luke napadača. Na krajnjoj granici vatrene zone dejstvuje se raketama, avijaci-

jom, podmornicama i pomorskim diverzantima. S obzirom na to što u savremenim uslovima agresija može da otpočne mirnodopskim snagama i bez posebnih priprema (teško je otkriti početak agresije), može biti opasno i politički neopravdano preduzimati nekakve „preventivne udare” raketama i avijacijom po ukrucnim lukama neprijatelja. Otuda je opravdano otpočeti protivdejstva kada postane očigledno da je agresija otpočela, bilo time što je agresor preduzeo napade iz vazduha, ili što se jakim flotnim snagama naglo približava sopstvenim teritorijalnim vodama. Može se smatrati zadovoljavajućim ako se obezbedi da krajnja granica vatrene zone kopnenih snaga bude udaljena od obale na oko 100 km. Ovo bi, u stvari, bila zona za rakete „zemlja-more”, balističke rakete i sva ostala oruđa koja se angažuju u odbrani obale. Preko ove granice može da dejstvuje avijacija, a u izvesnim slučajevima i brodska artiljerija. Opšta vatrene zone u odbrani obale stepenuje se po dubini na sledeći način:

a) Na udaljenju od 30 do 100 km od obale organizuje se vatra raketama „zemlja-more”. U ovom vatrenom pojasu planira se dejstvo pokretnih jedinica vođenih raketa „zemlja-more” koje su u nekim armijama uključene u sastav obalske artiljerije. Ove rakete, pored klasičnih, mogu da imaju hemijske i nuklearne bojne glave jačine do 100 KT. One su efikasne protiv brodova svih vrsta. Ti raketni sistemi imaju sopstvena sredstva osmatranja i javljanja, kao i sistem vođenja. Njihov efikasan domet zavisi od visine položaja stanice za navođenje, što treba imati u vidu prilikom organizovanja njihove upotrebe. Ove rakete su namenjene za gađanje krupnih plovnih jedinica kao što su krstarice, razarači, grupe transportnih i drugih brodova. Gađanje ovim raketama usklađuje se sa dejstvom avijacije i isturenih snaga mornarice.

Ako je morska obala razučena, ako postoje ostrva koja su udaljena od obale preko 20 km, na bližoj ivici ovog vatrenog pojasa angažuje se i vatra obalske artiljerije raspoređene po isturenim ostrvima. U ovom delu vatrene zone treba prvenstveno oslabiti udarne flotne snage napadača koje pružaju vatrenu podršku iskrcavanju. Uporedo s tim usporava se neprijateljev pokret i kanališe njegovo dejstvo. Ovakvim merama on se primorava da ranije ispolji glavni pravac dejstva, a to omogućava manevar i pregrupisanje sopstvenih pomorskih i kopnenih snaga.

d) Drugi deo vatrene zone je pojas u granicama između 15 i 30 km od obalnog ruba. U ovom pojasu organizuje se vatra dalekometnih oruđa obalske artiljerije, raspoređene na obali koja predstavlja osnovu celokupnog vatrenog sistema ovog pojasa, i vatre obalske artiljerije, raspoređene po ostrvima udaljenim od obale 10 i više kilometara. Za dejstvo u ovom pojasu može se planirati i dejstvo raketa „zemlja-more”, a redovno se angažuje vatra brodske artiljerije. U tom pojasu vodi se borba protiv flotnih jedinica koje vatrom obezbeđuju iskrcavanje i u ovoj zoni zauzimaju najpogodnije pozicije za nanošenje vatrene udara po obali. Tu otpočinje borba protiv neprijateljevih desantnih brodova koji manevarom zauzimaju odgovarajuće položaje za izlazak na liniji prekrcava-

vanja, odnosno grupišu se prema planiranim rejonima za izvršenje desanta i obrazovanje mostobrana. U tom pojasu i sopstvena flota može da manevruje, paralelno i upravno u odnosu na pravac pro-
tezanja obalnog ruba i radi zauzimanja najpovoljnijeg položaja za aktivna dejstva u bok napadačevih snaga koje izvode desant.

c) Treći deo vatrene zone predstavlja pojas u granicama između 8 i 15 km od obalnog ruba. U ovom pojasu planira se vatra obalskih baterija srednjeg dometa, raspoređenih na obali i bližim ostrvima, i vatra zemaljske artiljerije većeg dometa. U tom pojasu izbegava se upotreba raketa „zemlja-more” a vatreni sistem se nadopunjuje vatrom brodske artiljerije. Osnovni zadatak vatre je u ovom pojasu da napadačevim desantnim brodovima ometa prekr-
cavanje pešadije i naoružanja na desantne čamce, iskrcavanje amfi-
bija i sprečavanje uklanjanja minskih prepreka. Vatrom treba spre-
čiti oslobađanje prolaza između ostrva i dejstvovati protiv grupa desantnih čamaca.

d) Četvrti deo vatrene zone obuhvata pojas koji zahteva deo mora do 8 km od obalnog ruba i 10 km u dubini kopna. To je pojas mešovite vatre u kome je dominantna zemaljska artiljerija. Kao ojačanje vatrom angažuju se i tenkovi i to za posredno i ne-
posredno gađanje. Zadatak vatre je da ometa i sprečava pomorski desant i njegovo učvršćivanje na mostobranu, odnosno podrška aktivnih dejstava radi likvidiranja neprijateljskih početnih uspe-
ha. Znači, u ovom pojasu sistem vatre mora da ima defanzivno-
ofanzivni karakter. U njemu se angažuju celokupna zemaljska artiljerija, protivtenkovske rakete, tenkovi, pav-oruđa i pojedine baterije (oruđa) obalske artiljerije.

Ovde je raščlanjena i analizirana vatrene zona u odbrani obale sa težnjom da se sagleda kako je ešelonirana vatra pojedinih va-
trenih sredstava po dubini, imajući u vidu njihova taktičko-tehnič-
ka svojstva i mesto u borbenom poretku. Otvaranjem vatre u prvom pojasu istovremeno se alarmiraju ostale jedinice i izvode poslednje i neposredne pripreme za otvaranje vatre u drugim poja-
sevima. U prvom pojasu planiraju se pojedinačni raketni udari i koncentracije vatre jedinica dalekometne artiljerije. Za svaki va-
treni položaj raketa i artiljerije radi se šema, a za svaku bateriju određuje se osnovna i dopunska zona dejstva. Zona dejstva jedinice deli se na sektore i to po frontu i dubini. Tako se dobija orijenta-
ciona mreža¹ ili šema koja služi da se približno odrede pravci i

¹ Preseci horizontalnih i vertikalnih linija mreže mogu da služe kao ori-
jentiri. Upotrebom karte i instrumenata mogu se fiksirati pojedine prostori-
rije na morskoj površini za koje se računaju početni elementi. Znajući ka-
rakteristike neprijateljskih brodova mogu se izračunati i veličine preticanja
za razne kurseve. Ovo se radi u pripremnom periodu i kada se raspolaze sa
dovoljno vremena. Ovakvim radom se unapred određuju linije „vatrene su-
sreta“ sa neprijateljem. Te linije se biraju nešto bliže od krajnjeg efikasnog
dometa oruđa, jer je potrebno da se cilj ranije uoči i prati, i na osnovu
toga izvrši korektura elemenata za gađanje. Ovim se obezbeđuje brže poka-
zivanje cilja baterijama, a i skraćuju se pripreme za izvršavanje zadataka.

daljine za raketne udare i koncentracije vatri klasičnom artiljerijom.

Za borbu protiv desantnih čamaca (u četvrtom vatrenom pojasu) mogu se primeniti razne zaprečne vatre, koncentracije vatri na većoj prostoriji, ili stvaranje tzv. „vatrenih tepiha”, i organizovati vatra oruđa za neposredno gađanje. Za stvaranje „vatrenih tepiha” najbolje je koristiti se višecevnim raketnim lanserima. Koncentracijom vatre celog divizionu ovih oruđa (svako ima 30—40 cevi) može se za 5—6 sekundi koncentrisati vatra velike gustine na prostoriji od 12 do 16 hektara. Vatra svih oruđa za neposredno gađanje je vrlo efikasna protiv desantnih čamaca, a naročito vatra samohodnih oruđa i tenkova, kao i vučnih oruđa sa brisanim dometom preko 1.500 metara. Protivtenkovske rakete se primenjuju u odbrani obale prvenstveno za gađanja tenkova amfibija koji napuštaju desantne brodove na nekoliko kilometara od obale. Na povoljnim mestima (kada je dno mora čvrsto i mala dubina) napadač može da se koristi i tenkovima za podvodno kretanje i tako obezbedi pešadiji podršku na samom početku borbe za mostobran. Znači, u sistemu odbrane morske obale i protivtenkovska odbrana zauzima značajno mesto.

Da bi se bolje videli zadaci vatre u četvrtom pojasu, detaljnije će se sagledati struktura prvog desantnog ešelona.

U pomorskodesantnim operacijama u prošlom ratu bataljoni su obrazovali prvi desantni ešelon ili grupu za zauzimanje mostobrana i uglavnom su raspolagali pešadijskim naoružanjem. Minobacač 81 mm bio je najteže oruđe u ovom ešelonu. Na desantni čamac mogao je biti montiran pav mitraljez koji je sa ostalim puškomitraljezima na čamcu otvarao vatru u toku približavanja obali. Transportera-amfibija bilo je malo i koristili su se prvenstveno u izviđačke svrhe. Teško naoružanje iskrcavano je tek kada je pešadija zauzela odgovarajući mostobran. Zabeleženi su slučajevi da su na pojedinim mestima iskrcavani tenkovi odmah u samom početku zajedno sa pešadijom. Ali, to se radilo kada branilac na tim mestima nije pružao značajniji otpor. Međutim, savremene armije raspolažu velikim brojem oklopnih transportera (amfibija), podešenih za vođenje borbe u pokretu. Oruđa na njima imaju veliku brzinu gađanja i brisani domet do 1.300 m. Ovakav transporter može da se adaptira i kao lovac tenkova, jer se na njega može ugraditi lanser za pt-rakete sa 3—6 usmerača.²

² Na svakih 6—10 običnih transportera-amfibija može biti i po jedan koji služi kao prateće sredstvo amfibije prvog talasa i istovremeno sredstvo pt-zaštite. Ovi transporteri imaju pokretan krov. Kada je transporter potpuno zatvoren iz njega može da se dejstvuje puškama, automatima i puškomitraljezima. Na krov se može montirati teški i pav mitraljez. Kada se otvori krov može se gađati ručnim bacačima, tromblonima, bestrzajnim orudima, minobacačima i višecevnim raketnim lanserima. Umesto da prekrcava ljudstvo u desantne čamce, napadač može na pogodnom udaljenju od obale da iskrca iz transportnih brodova oklopne transportere — amfibije sa ljudstvom koji stupaju u dejstvo dok su još na vodi.

Odmah iza transporter-a-mfibija kreću se tenkovi-amfibije koji mogu efikasno da dejstvuju iz svojih topova, opremljenih žirostabilizatorima i automatizovanim sistemom nišanja i gađanja (ugrađenim daljinomerom sa računarom za automatsko određivanje elemenata). Ovi tenkovi raspolažu i sa 2—3 mitraljeza.

Tenkovi koji su osposobljeni za kretanje ispod površine vode nisu u stanju da dejstvuju za vreme približavanja obali. Ali, zato se kreću u istom ešelonu sa transporterima-amfibijama i u stanju su da stupe u dejstvo čim se uhvate obale i iznenade branioca. Danas već postoje i vrlo snažna oruđa-amfibije koja mogu da pruže blisku i efikasnu podršku. Takvo oruđe je američko „šeridan-šilejla”.³

Ovako kompletiran prvi desantni ešelon napadača nameće potrebu da i branilac prilagodi tome svoj sistem vatre i odbrane u celini, a naročito da prilagodi strukturu vatrenog sistema u četvrtom vatrenom pojasu. Ali isto tako treba imati stalno u vidu da napadač raspolaže snažnim vođenim raketnim naoružanjem malog dometa, kao što su vođene rakete sa dometom između 4 i 6 km, koji se mogu vrlo efikasno upotrebiti i protiv braniočevih oruđa što dejstvuju neposredno uključujući i lansere za pt-rakete.

Celokupna vatrena sredstva treba rasporediti tako da mogu ispoljiti maksimalan efekat protiv neprijatelja na vodi, imajući stalno u vidu činjenicu da je lakše sprečavati iskrcavanje nego likvidirati stvoreni mostobran. Jedinica (puk, brigada) koja brani uže odseke obale treba da rasporedi artiljerijsko naoružanje tako da u celini može da dejstvuje ispred obalnog ruba, tj. da se za svaku jedinicu predvidi manevar u dubinu i pravovremeno pripreme naredni vatretni položaji. Na takve položaje u dubini prelazi se postupno. Najpovoljniji momenat za promenu VP je kada dejstvo sa osnovnih VP prestane da bude efikasno, ili ako je necelishodno dalje zadržavanje usled dejstva neprijateljske vatre. Pukovske, odnosno brigadne protivtenkovske odrede i brigadne tenkove treba angažovati za neposredno gađanje sa samog obalnog ruba.

Veće taktičke jedinice (divizija, korpus) koje brane široke frontove zadržavaju u rezervi snažna manevarska vatrena sredstva, kao što su artiljerijske jedinice naoružane dalekometnim oruđima

³ Oruđe „šeridan-šilejla“ sagrađeno je na šasiji tenka-amfibije „šeridan“, na koju je postavljena neizolučena cev kalibra 152 mm. Iz nje se, pored ispaljivanja obične granate, može lansirati i vođena pt-raketa „šilejla“ sa nuklearnom bojnom glavom. Raketa se vodi lanserom i ima domet oko 6 km. Ovo oruđe je naročito efikasno u izvođenju pomorskodesantnih operacija i sa njim treba računati kao sa opasnim protivnikom. Treba očekivati da će se na sličan način koristiti i pt-rakete „Tow“ i „SS-12“ koje takođe imaju nuklearne bojne glave, velike domete i vrlo efikasne sisteme vođenja, i namenjene su za borbu i protiv drugih ciljeva osim tenkova. Postoje i amfibijska oruđa kalibra 76, 85, 100 i 105 mm, a takođe oklopni pt-lanseri za rakete sa konvencionalnim bojnim glavama, velikim brojem usmerača (4—6) i velikim rezervama raketa (do 15), tako da mogu stupiti u efikasnu pt-borbu dok su još na vodi.

i lako pokretne protivtenkovske jedinice mogu se prebacivati i helikopterima) koje se angažuju kada neprijatelj izrazi težište napada.

Ovde je najviše bilo reči o vatrenom sistemu naoružanja KoV. Međutim, vatra avijacije i flotnih snaga predstavlja vrlo značajan faktor koji stalno dejstvuje. Težište angažovanja avijacije treba da bude na otvorenom moru, tj. pre nego što napadač uplovi u braničeve teritorijalne vode. Treba težiti da se i flotne snage angažuju ispred granice sopstvenih teritorijalnih voda. Naoružane raketama i podržane avijacijom, flotne snage mogu da isplove u susret neprijatelju i da stupe s njim u borbu na otvorenom moru. Na ovaj način se dobija u vremenu, omogućava ostalim snagama da organizovano dočekaju napadača, nanesu mu gubitke i rastrojavaju njegov marševski poredak. Upotreba flotnih snaga mora da bude strogo usklađena sa dejstvom avijacije i raketama „zemlja-more”. Posebnu pažnju treba obratiti na sadejstvo pomorskih snaga sa obalskom artiljerijom. Obalska artiljerija mora da bude spremna da prihvati vatrom flotne snage, da im omogući da se odlepe od neprijatelja, izgube s njim borbeni kontakt i da se u dubini sopstvene akvatorije ponovo srede, pregrupišu i pripreme za dalja aktivna dejstva.

LIKVIDIRANJE MOSTOBRAHA

Borba za likvidaciju neprijateljskog mostobrana treba da se nastavlja kontinuelno. Sastoji se u odbrani vatrom dok je neprijatelj na vodi i preduzimanju protivnapada kada napadač počne da se hvata kopna. Između ove dve faze dejstva ne bi smelo da bude prekida, što praktično znači da protivnapade treba preduzimati odmah po iskrcavanju prvih neprijateljevih grupa na obalu. Nije lako niti se može brzo izvesti protivnapad ako su snage branioca razvučene na širokom frontu, a napadač teži da sasredi maksimalnu vatru radi podrške prvih desantnih talasa. Međutim, ako se budno prati razvoj situacije i ako se pravovremeno uoči momenat u kome će se neprijatelj iskrcati na određeni sektor, mogu se pravovremeno pregrupisati sopstvene snage i sredstva prema najvažnijem odseku. Takve mere treba preduzeti da bi u početku iskrcavanja neprijateljskog desanta, gro artiljerijskih sredstava mogao da sasredi vatru po iskrcanim delovima. U istom momentu deo pešadije i tenkova treba da je spreman za protivnapad. Ako je u sastavu prvog desantnog talasa napadač iskrcao tenkove i drugu oklopnu tehniku, ranije preduzete mere oko pregrupisavanja borbenog poretka treba da obezbede da se u istom momentu ispred neprijateljevih tenkova nađu najjača pt-sredstva branioca. Dakle, ovde se ne mogu primenjivati nekakve utvrđene norme o tome na kojoj dubini rasporeda treba angažovati pojedine elemente borbenog poretka. Jedino pravilo kojeg se treba držati je da se po neprijatelju udari snažno i što pre (kada je najslabiji), kada se još nije sredio na obali, upoznao zemljište i sistem odbrane. Ako na-

padač nastoji da ovlada mostobranom uz pomoć vazdušnih desanata, artiljerija i tenkovi treba da odigraju odlučujuću ulogu. Pošto glavna opasnost ipak dolazi s mora, ne sme se dati prioritet borbi protiv vazdušnog desanta. Njega treba blokirati vatrom artiljerije i pešadijom, a težište dejstava svih snaga (u prvom redu tenkova) treba orijentisati protiv pomorskog desanta. Artiljerija mora da bude u stanju da u kratkim vremenskim intervalima prenesu vatru sa vazdušnog desanta na pomorski.

Ako ne uspe pokušaj da se prvi (iskrcani) napadačevi delovi odmah bace u more, nastupa brza izmena odnosa snaga na štetu branioca. Ovo je naročito karakteristično za dejstvo u slabo komunikativnim primorskim zonama u kojima je kretanje van puteva otežano ili onemogućeno. Stvaranjem jednog ili više manjih mostobrana napadač može da izazove krizu u braniočevom borbenom poretku i prisili ga na pregrupisanje snaga. Ako neprijatelj stvori jedan ili više mostobrana, prvenstveno će pokušati da ih proširi, učvrsti i odustane od stvaranja novih (misli se na taktička) čak i ako ih je planirao. Za branioca bi ovo značilo da je odbrana obalnog ruba završena i da sve snage i sredstva treba sasrediti za likvidaciju snaga u mostobranima.

U ovoj fazi dejstava, artiljerija za podršku manevruje putanjama i pokretom radi nanošenja gubitaka neprijateljevim snagama koje su se iskrcale i sprečavanju njihovog nadiranja u dubinu kopna. Istovremeno artiljerija većeg dometa usmerava najjaču vatru po mestima iskrcavanja i improvizovanim lukama kojima će se napadač koristiti za dalje iskrcavanje ljudstva i materijala. To treba da je jedan od primarnih zadataka avijacije. U takvoj situaciji, kada se odnos snaga brzo menja u korist napadača, artiljerija u sadejstvu sa avijacijom jedino je u stanju da obezbedi konsolidaciju braniočevih snaga, njihovo pregrupisanje i zauzimanje najpovoljnijih položaja na kojima mogu da lokalizuju uspeh napadača. U ovoj fazi pomorske snage (brodsku artiljeriju, pomorske diverzante) treba angažovati za dejstvo po neprijatelju na mestima iskrcavanja i za sprečavanje privlačenja novih snaga ka tim mestima. Za ovaj drugi zadatak prvenstveno se angažuju podmornice i rakete sa brodova.

Protivtenkovske artiljerijske jedinice (PTOd) i inženjerske grupe mogu na slabije prolaznom zemljištu (kanalisanim pravcima) vatrom i obilnim zaprečavanjem znatno usporiti širenje mostobrana. Ako je zemljište na kome neprijatelj stvara mostobran prolazno za tenkove, težište PTO biće na pt-odredima i tenkovskim rezervama. Protivtenkovski odredi se većim i brzim manevrima postavljaju frontalno ispred napadačevih glavnih snaga i služe kao prepreka prodiranju njihovih klinova. Opočinjanjem borbe na većim daljinama (od 3.000 m) pt-odredi treba da razbijaju oklopne klinove, smanje njihovu efikasnost i uspore im prodiranje. Tenkovske jedinice branioca, treba prvenstveno da dejstvuju u bokove glavnih snaga neprijatelja, radi razvlačenja i slabljenja njihove udarne moći.

Treba imati u vidu da će napadač, radi bržeg savlađivanja prepreka, težiti da upotrebi svoje helikopterske desante. Borbu protiv desanata vodi prvenstveno artiljerija za podršku, tenkovi i pešadija. U krajnjem slučaju za ovo se mogu angažovati i samohotke iz sastava pt-odreda. Dakle, borba za sprečavanje širenja mostobrana mora da bude uporna i žilava od samog početka. Mora se koristiti svaka pogodna situacija da se uspori nadiranje neprijatelja i da mu se nanese što veći gubici.

Opšti napad za likvidiranje neprijateljskog mostobrana, kao što je već rečeno, treba otpočeti što pre. Međutim, ne treba gubiti iz vida da svaka improvizacija i brzopletost mogu da dovedu do neuspeha i time još više pogoršaju situaciju. Neuspeo napad na mostobran ohrabruje agresora, a branilac uzalud troši snage i sredstva i omogućava neprijatelju da se i dalje učvršćuje i širi. Staro je pravilo izvođenja napada na mostobrane da se glavne snage usmere protiv osnovice mostobrana radi odsecanja „grla” i okruživanja snaga na mostobranu. Takav oblik manevra obezbeđuje najveći uspeh i treba mu težiti kad god je moguće. Međutim, ne treba gubiti iz vida da i protivnička strana ima u vidu ovu mogućnost, pa pravovremeno preduzima opsežne mere da bi osigurala kritične delove mostobrana. Osnovica mostobrana se jako utvrđuje, a za njeno obezbeđenje se planira snažna vatra brodske artiljerije i predviđa angažovanje protivtenkovskih sredstava i tenkova. Prema tome, geometrijski najkraći pravci do osnovice mostobrana, do mesta gde je iskrcavanje, neće uvek biti najkraći i po vremenu, odnosno ne moraju da obezbede savlađivanje prostora sa najmanje gubitaka. Otuda se izbor pravca glavnog udara mora rešavati na bazi konkretnih uslova i svestrane procene situacije.

Neće biti redak slučaj da se glavne snage usmere najdužim pravcem, a da se ipak postigne najveći uspeh. Što se tiče vatrene obezbeđenja napada na mostobran, stalno se mora imati u vidu činjenica da će napadač angažovati sve raspoložive snage i sredstva radi podrške i zaštite snaga na mostobranu. On će težiti da iskrcavanje i borbu za proširivanje mostobrana štiti masovnom vatrom brodske artiljerije i snažnom podrškom avijacije. Istovremeno će težiti da što pre iskrca veći deo artiljerije i stvori vatrene nadmoćnost. Pod zaštitom vatre brodske artiljerije i raketa, uz intenzivnu podršku avijacije, napadač će težiti prvenstveno da proširuje mostobran duž obale i tako mu povećava osnovicu. Pošto je savremena tehnika pogodna za upotrebu u pomorsko-desantnim operacijama, napadač može vrlo brzo da nagomilava na mostobranu jake oklopne snage i tako postane otporan na iznenadne napade. Dakle, on će prvenstveno stvarati šire osnovice, a po dubini će širiti mostobran do granica krajnjeg dometa svog najmasovnijeg sredstva, odnosno težiće da u početku drži svoje snage stalno pod „vatrene kišobranom” brodske artiljerije sve dok dovoljno ne ojačaju za produžetak operacija u dubini kopna. Otuda su svako oklevanje i spor rad štetni za branioca i smanjuju mogućnost obezbeđivanja relativne vatrene nadmoćnosti na željenim pravcima. Prema tome, preduzimanje napada radi likvidiranja već stvorenog mostobrana

moгуće je ako se obezbedi uspešna borba protiv neprijateljske brodske artiljerije, ako se postigne bar ravnoteža u vazduhu i ako su snage koje napadaju mostobran opremljene i osposobljene za borbu protiv mnogobrojne oklopne tehnike. Bez ovih elemenata više treba računati sa velikim gubicima nego sa uspehom. Ovo još jednom potvrđuje raniju postavku da treba tako organizovati odbranu primorskih zona i preduzeti opsežne mere, da se ne dozvoli neprijatelju da se uhvati obale, odnosno da se tako postroji borbeni poradak kako bi bilo moguće brzo likvidirati početne uspehe napadača. Jer, u uslovima vatrene inferiornosti, a naročito neprijateljeve prevlasti u vazduhu, treba težiti da se sa njim održava tesan borbeni dodir i da se preduzimaju česta aktivna dejstva manjih jedinica. Inače, da bi se uspešno likvidirali veći mostobrani potrebno je raspolagati jakim operativnim rezervama i snažnom artiljerijskom rezervom. Jer, bez uspostavljanja vatrene ravnoteže teško je računati na uspeh ovakvog poduhvata. Praktično to znači da divizija koja se brani u priobalnoj zoni treba da pristupi likvidaciji mostobrana u momentu kada se na njemu nalaze snage jačine dva do tri bataljona. Na ovakve snage može se uputiti oklopni puk ojačan divizionom artiljerije i bataljonom pešadije, a podržan ostalom artiljerijom, avijacijom i, po mogućstvu, brodskom artiljerijom. Ako se pravilno uskladi sadejstvo ovih faktora, oklopni puk može da likvidira ovakav desant iz pokreta.

Ako se preduzima opšti napad radi likvidiranja većeg taktičkog ili operativnog mostobrana, treba težiti da se glavnina artiljerije grupiše na bokove neprijateljevih snaga na mostobranu i to što bliže osnovici kako bi se mogla tući mesta iskrcavanja, a, po mogućstvu, i voditi borba sa brodovima koji podržavaju snage na mostobranu. Ovaj zadatak treba prvenstveno postaviti avijaciji, jer je ona u stanju da ga izvrši brže i efikasnije od zemaljske artiljerije. Brodsku artiljeriju takođe treba angažovati za izvršavanje ovih zadataka. Takav raspored zemaljske artiljerije omogućava otvaranje unakrsne vatre, što doprinosi povećavanju njenog efekta. Svakako, za obezbeđivanje uspešnog napada na veće mostobrane potrebno je imati artiljeriju veće vatrene moći i dometa.

Napad na veće mostobrane zahteva svestrane pripreme koje bi u krajnjem rezultatu obezbedile sinhronizovane napore svih vidova i rodova. Pomorske snage treba da izoluju neprijatelja na mostobranu, a brodska artiljerija (po mogućnosti) da pruži podršku kopnenim snagama.

Avijacija treba da je u stanju da pruža jednovremenu podršku flotnim i kopnenim snagama i istovremeno da oslabi dejstvo neprijateljeve avijacije. Ovakvo organizovan i obezbeđen napad na mostobran (uz angažovanje i partizanskih jedinica) mora se završiti uspešno, čak i ako nije obezbeđena višestruka nadmoćnost kopnenih snaga, pošto ovde postoje mogućnosti da se snage neprijatelja raseku, izoluju i tuku po delovima.

Na kraju treba istaći da će vatra i manevar, kao dva najvažnija faktora u strategiji „blickriga”, igrati i dalje prvorazrednu ulogu. Postoji naglašena težnja da se težište vatrenih dejstava, naročito

u početku neprijateljstava, prenese na avijaciju, ali se isto tako veliki značaj daje vatrenom naoružanju pomorskih snaga. Zemaljska artiljerija i dalje ostaje osnovni faktor za obezbeđivanje uspešnog manevra kopnenih snaga, prvenstveno oklopnih, jer je u stanju da pruži brzu i kontinuelnu podršku. U okviru kopnenih operacija oklopne jedinice su nosioci manevra, ali i vazdušni i pomorski desanti ponekad mogu da igraju vrlo značajnu pa čak i odlučujuću ulogu.

Povećana mogućnost izbijanja lokalnih ratova nameće potrebu preispitivanja stavova o važnosti pojedinih vojišnih zona. Ono što sa gledišta integralnog rata nema veliki značaj, za strategiju lokalnog rata može da bude veoma važno, i to samim tim jer baš taj deo državne teritorije može da bude objekt agresije. Ta činjenica nameće potrebu izmene kriterijuma o važnosti pojedinih frontova kao i pojedinih zona i sektora u okviru njih. Svaka stopa zemlje može da bude „važna” ili „važnija”. Termine „nevažan” ili „malo važan” treba brisati jer umanjuju budnost i mogu da štete.

Očigledno je da se svi položaji u pograničnim zonama ne mogu braniti podjednakom upornošću. To nameće potrebu postojanja snažnih i visokopokretnih rezervi svih vrsta, pomoću kojih bi se prenosilo težište odbrane i tako osujetile namere neprijatelja. Za sprečavanje agresije na ostrva, naročito kada ih ima više, treba imati pokretljive rezerve sastavljene od pomorskih i helikopterskih desanata, pomoću kojih bi se ojačavala odbrana na sektorima gde neprijatelj ispoljava težište dejstava.

Uloga obalske artiljerije u odbrani priobalnih zona ponovo raste prvenstveno zbog toga što predstavlja žilavo i ekonomično borbeno sredstvo. Treba težiti da većinu ove artiljerije predstavljaju pokretne baterije pomoću kojih je moguće menjati težište odbrane u operativno-taktičkim razmerama.

Obalska artiljerija i dalje ostaje najekonomičnije i dovoljno efikasno vatreno sredstvo u odbrani priobalnih zona.

Korisno je i ekonomično u primorskim zonama imati odgovarajuće samostalne artiljerijske jedinice sa snažnim oruđima velikog dometa, velike brzine gađanja i savremenom opremom za upravljanje vatrom. One bi se mogle koristiti kao univerzalno sredstvo za borbu protiv ciljeva na moru i kopnu.

Pukovnik
Milivoje STANKOVIĆ